

STENHAGENS FRITIDSGÅRD, UPPSALA

På Stenhagens fritidsgård satsar man mycket på att stödja ungdomars egenorganisering och målet är att hela tiden nå ännu fler oorganiserade unga. Samarbetet med skolan och att ha en anställd person som arbetar med frågan är exempel på faktorer som har visat sig framgångsrika. För närvarande bildas det ungefär en ny förening i veckan.

STENHAGEN ÄR ETT BOSTADSOMRÅDE i Uppsala med cirka 6 000 invånare. Området anses som en socialt utsatt del av staden och har en hög arbetslöshet. I Stenhagen ligger Stenhagens Kultur- och Bildningscentrum. Byggnaderna slog upp portarna 2008 och förutom fritidsgården ryms även skola, bibliotek, sporthall och restaurang innanför väggarna.

Kommunen har i uppdrag att fylla huset med aktiviteter. För att undvika konkurrens mellan föreningar som bedriver verksamhet i huset, bildade utvecklingsledaren (då verksamhetsledare) Stig Bernsten och kollegan Gunnar Berggren, på uppdrag av fritid, ett kulturnätverk och ett idrottsnätverk när Stenhagens Kultur- och Bildningscentrum öppnade. I nätverken ingår etablerade föreningar som bland annat Aktiv ungdom, Sensus, Studieförbundet, ABF och Vuxenskolan. Medlemmar i idrottsnätverket är Procyon, Uppsala kurd, IK Fyris, Aktiv ungdom och Stenhagens Kamrat Klubb tillsammans med fritidsgården. Varje månad håller nätverken samverkansträffar där man koordinerar verksamhet och utbyter information. Bildandet av nätverken ses som en framgångsfaktor för samverkan mellan kommun och föreningar.

A portrait of Stig Bernsten, a middle-aged man with grey hair, wearing a grey zip-up jacket over a striped shirt. The portrait is positioned on the right side of the page, with several green circles of varying sizes overlaid on it. The circles are arranged in a cluster, with the largest one in the center and smaller ones around it. The text 'Stig Bernsten' is written in white inside the largest circle.

Stig
Bernsten

- De har bidragit till en stor mångfald av aktiviteter i huset, berättar Stig.

Stenhagens fritidsgård satsar mycket på att stödja ungdomars egenorganisering. Under de senaste två åren har det lett till bildandet av många nya, ungdomsdominerade föreningar med inriktning på såväl musik, film och dans. Några av dessa föreningar får vi lära känna längre fram i detta kapitel.

**"ALLT VI GÖR BYGGER
PÅ ATT DET ÄR
UNGDOMARNA SJÄLVA
SOM SKA STARTA
FÖRENINGAR. VI GER
DEM BARA DE RÄTTA
FÖRUTSÄTTNINGARNA
TILL ATT GÖRA DET"**

Den här utvecklingen är en medveten demokratisering där fritidsgården fungerar som ett nav och coachar och uppmuntrar ungdomar att organisera sig. För närvarande bildas det ungefär en ny förening i veckan.

- Vissa försvinner och nya byggs upp. Vi har ett ständigt flöde på ett 80-tal föreningar mer eller mindre, säger Stig.

Genom att vara anställd som utvecklingsledare fungerar han som spindel i nätet i kontakten mellan föreningar och kommunen. Stig har ett stort förtroende som har byggts upp under tio års tid och det gör det möjligt för honom att, tillsammans med personalen på fritidsgården, stödja ungdomars egenorganisering i hög grad. Detta ser han därför som viktig framgångsfaktor för att nå oorganiserade ungdomar.

- Allt vi gör bygger på att det är ungdomarna själva som ska starta föreningar. Vi ger dem bara de rätta förutsättningarna till att göra det.

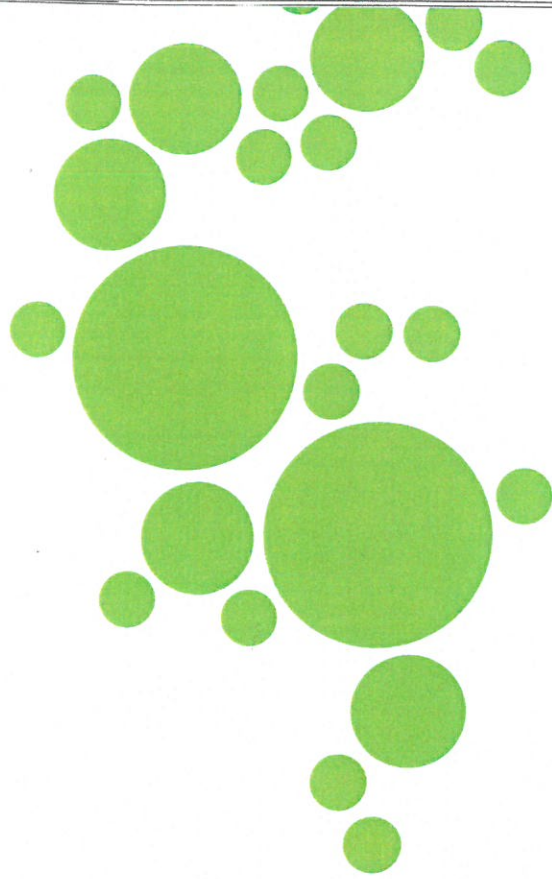
En annan viktig framgångsfaktor är att föra ett nära samarbete med skolan, anser Stig. På Västra Stenhagenskolan har ämnet föreningskunskap funnits på schemat under ett års tid. Undervisningen har drivits som ett projekt och en dag i veckan har eleverna fått arbeta med föreningsbildande under ledning av en lärare på skolan. De har bildat föreningar och genomfört olika aktiviteter. Skolarbetet har dessutom gjort att vissa elever har fortsatt arbetet med sina nystartade föreningar även utanför skoltid.

- Det är en win-winsituation. Eleverna lär sig föreningsbildande genom att själva göra det och inte bara läsa om det och det i sin tur genererar lokalföreningar, säger Stig.

Samtidigt, betonar han, är det viktigt att inte tvinga ungdomar att organisera sig.

- De som vill vara oorganiserade måste man låta vara det, säger han och berättar att satsningen på spontanidrott och sommarlovsverksamheter därför är en annan viktig framgångsfaktor för att nå oorganiserade ungdomar.

Ett exempel på detta är föreningen Procyon som varje lördag och söndag arrangerar spontanfotboll i sporthallen på Stenhagens Kultur- och Bildningscentrum. En verksamhet som har blivit mycket populär bland ungdomarna i området och som går att läsa om längre fram i detta kapitel.

"VI ÄR SOM EN STOR FAMILJ"

Kompisanda, gemenskap och ett brinnande intresse för film. Medlemmarna i film- och teatergruppen No Dirty Movies på Stenhagens fritidsgård har spelat in många filmer tillsammans. Nästa projekt blir att bilda en förening och hjälpa flyktingar från Syrien – och göra en film om det hela såklart.

NO DIRTY MOVIES BILDADES 2010 under ledning av fritidsledarna Tanim och Rohon. I dag har gruppen ett 20-tal medlemmar som ofta träffas i fritidsgårdens lokaler och gör filmer och spelar teater ihop. Ibland träffas de också bara för att umgås med varandra, berättar en tjej i gruppen.

– Är man ledsen kan man gå till gruppen för att få råd. Vi gör varandras dag, vi är som en stor familj, säger hon.

– Vi har inga krav. Att träffas är lika viktigt som att göra film eller att spela teater, fortsätter en annan medlem i gruppen.

Nu håller gruppen på att bilda en förening med hjälp av fritidsledarna. Fritidsgården har 18-årsgräns och genom föreningen kan man fortsätta använda fritidsgårdens lokaler. Föreningen har även ett annat syfte. Medlemmarna i gruppen vill hjälpa flyktingar från Syrien genom att samla in kläder och leksaker. Tanken är också att göra en film om det hela.

– Vi vill hjälpa människor och visa att vi bryr oss, säger en medlem i gruppen.

Ibland kan det vara svårt att samla hela den stora gruppen på sam-

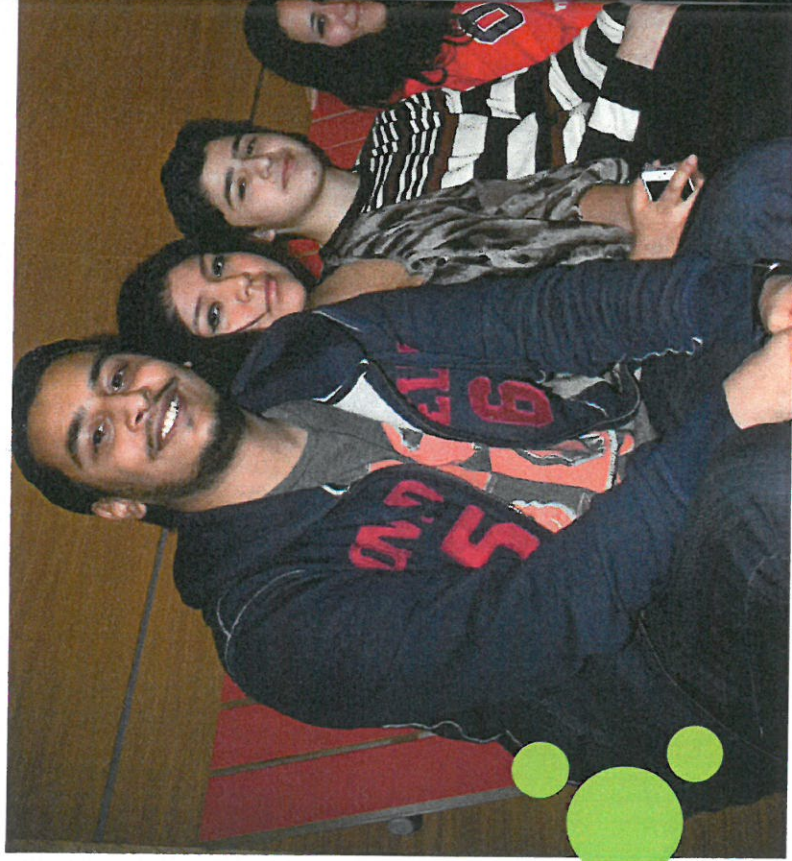
ma ställe. Det är många scheman som ska klaffa.

– Men vi försöker att vara så flexibla som möjligt och kommunicerar ofta på Facebook, säger en kille i gruppen.

Trots att gruppen redan är så stor, välkomnar man nya medlemmar som vill ta del av kompisandan och gemenskapen.

– Vi har gjort affischer som vi har satt upp på skolor och så pratar vi mycket om det i våra klasser. Vill man gå med så är det bara att höra av sig. Om någon skulle ta med sig en kompis till gruppen så skulle den personen komma med i familjen direkt, säger en tjej i gruppen.

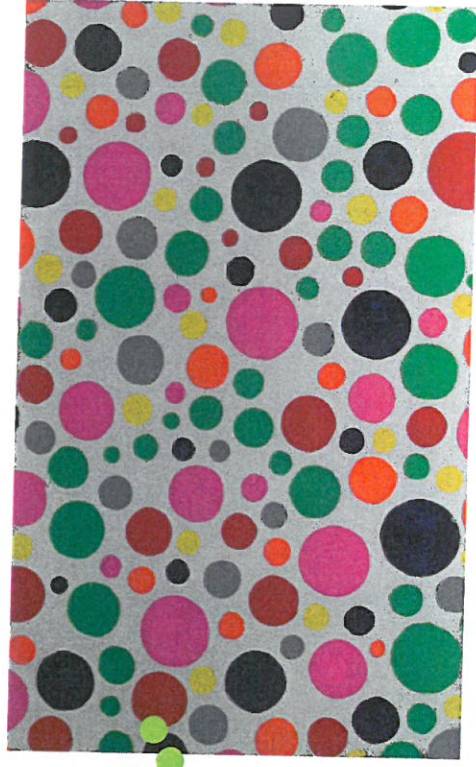
"OM NÅGON SKULLE TA MED SIG EN KOMPIS TILL GRUPPEN SÅ SKULLE DEN PERSONEN KOMMA MED I FAMILJEN DIREKT"

Delar av
den stora
filmgruppen No
Dirty Movies på
Stanhagens
fritidsgård

BOLL- INTRESSET ÖKAR I GYMNASTIK- HALLEN

Sedan fotbollsföreningen Procyon började arrangera spontanfotboll i gymnastikhallen på lördagskvällarna har intresset bland ungdomarna växt. Föreningen har fått flera nya medlemmar och för kommunen har det inneburit att verksamheten i lokalerna har utökats.

UNDER TVÅ TIMMAR varje lördagskväll är det spontanfotboll som gäller i gymnastikhallen. Procyon håller öppet för de som vill komma och sparka lite boll.

– Det är öppet för alla, även för de som inte är med i föreningen. Vi har åtta till tio lag som spelar varje lördag, säger Rohon, fritidsledare på fritidsgården som också sitter med i föreningens styrelse.

Många ungdomar har lockats dit och det stora intresset har resulterat i att Procyon har fått ett helt nytt juniorlag. Nu tänker föreningen utöka verksamheten genom att också hålla öppet på söndagar.

– Det är ungdomarna själva som har bett om det, säger föreningens medlemmen Nima.

Procyon får bidrag av kommunen för att hålla öppet i hallen.

– De får ett ekonomiskt tillskott genom att de blir fler medlemmar och kommunen vill ha verksamhet i sina lokaler så många timmar som möjligt under dygnet. Det är en winwin-situation, säger Stig, utvecklingsledare.

Det finns också en annan fotbollsförening i området; IK Fyris. De båda grupperna diskuterar nu hur de ska kunna samarbeta i framtiden.

Josef (längst till vänster) är glad över att ha något kul att göra på lördagskvällarna när Procyonmedlemmarna Iqbal, Shahryar, Rohan och Nima arrangerar spontantfotboll i gymnastikhallen

– Ur en sportslig synvinkel skulle det ha varit bra eftersom det hade gett fler möjligheter. Vi skulle till exempel kunna låna spelare av varandra. Och vi har försökt att starta ett flicklag, det kanske kan bli möjligt då. Vi vill gärna samarbeta med IK Fyris, säger Nima.

För Procyon krävs det att de håller en hög nivå på verksamheten i gymnastikhallen. I avtalet står det skrivet att den måste ligga på samma nivå oavsett vem det är som håller öppet. Ansvarat ligger på Procyon att allt fungerar under de tider de är i hallen. Ett stort förtroende mellan parterna är därför viktigt. Både föreningen och kommunen tycker att samarbetet fungerar bra.

– Alla verksamheter mår bättre av att det fungerar, säger Stig. De som vinner allra mest på samarbetet är ungdomarna som får möjlighet att delta i en rolig aktivitet under helgerna. En av dem är Josef som spelar spontantfotboll nästan varje lördag. Han är glad över att föreningen nu ska utöka sin verksamhet.

– Det är väldigt bra att ha något att göra, säger han. Josef och de andra ungdomarna kan nu få ännu fler anledningar att vara nöjda. Procyon och kommunen planerar nämligen att utöka sitt samarbete ytterligare i form av att arrangera aktiviteter under sommarlovet.

”VI HAR HITTAT EN FORM SOM NÄR MÅNGA”

Studieförbundet i Uppsala vill att alla barn och ungdomar ska ha möjlighet att medverka i deras verksamhet. Sedan 2008 erbjuder man därför gratis kurser på Stenhamns Kultur- och Bildningscentrum för de som vill prova på att spela i band och arbeta med konst.

FÖR FJORTON ÅR SEDAN fick Studieförbundet uppdraget av Uppsala kommun att bedriva kulturverksamhet för barn och ungdomar mellan sex och tjugio år. De verkar på flera olika platser i kommunen såsom Ekeby Bruk och Gottsunda och sedan 2008 finns de även i Stenhamns. Förutom sin vanliga betalverksamhet erbjuder Studieförbundet också öppen verksamhet som barn och ungdomar kan delta i utan att betala en enda krona.

Utbildningsledaren Ulf Holmberg som är ansvarig för Studieförbundets Kulturskola i Uppsala berättar att man, genom betalkurserna och den öppna verksamheten, varje vecka lockar cirka 140 deltagare bara i Stenhamns.

– Vi har hittat en form som når många. Alla har inte råd med betalverksamheten men genom den öppna verksamheten kan du ändå komma hit och prova gratis. Vi vill att alla ska kunna ha möjlighet att delta, säger han.

Studieförbundet får viss ersättning av kommunen för lokalkostnader och ledarnas arvoden. Lokalerna i Stenhamns Kultur- och Bildningscentrum får de låna utan kostnad. Samarbetet med kommunen

har varit positivt för verksamheten och inte minst för barnen och ungdomarna, berättar Ulf.

– Bidragen har gjort att vi förutom den öppna verksamheten också har kunnat sänka priserna på betalverksamheten. Sedan vi började samarbeta med kommunen har vi kunnat nå många fler än när vi körde under egen regi, säger han.

En viktigt framgångsfaktor i samarbetet som Ulf nämner är den personliga relationen som Studieförbundet har byggt upp med tjänstemän på Uppsala kommun. Men det finns ett orosmoment.

– Hur blir det när det kommer en ny person, vad händer då? Måste man då bygga upp en ny relation som tar tio, femton år att få till?, frågar han sig.

Ersättningen Studieförbundet får från kommunen baseras på hur många gånger per termin de bedriver verksamhet.

– För oss gäller det att få in så många deltagare som möjligt och ha en bra kvalitet på verksamheten så att kommunen tycker att den är värd att fortsätta bekosta, säger Ulf.

Genom sitt samarbete med kommunen har Studieförbundet i Uppsala kunnat nå fler barn och ungdomar, berättar gitarrpedagogen Ulf Holmberg

JAPANSK SERIEKULTUR FLYTTAR IN

Hundratala besökare som klär ut sig, ser på film och hänger tillsammans under tre dagar. Det är Victorias och Elin's vision om Manga-konventet som de ska arrangera på Stenhagens Kultur- och Bildningscentrum i november.

Om allt går vägen
kommer hundratala
Manga-entusiaster in till
Stenhagens Kultur- och
Bildningscentrums lokaler
i november. Bakom roset
står Elin och Victoria från
fritidsgårdsföreningen
Stencon.

DET FINNS REDAN NÅGRA Manga-konvent i Uppsalaområdet berättar de. Men de hålls på sommaren och därför vill Elin och Victoria arrangera ett eget som äger rum på vintern. De har själva varit på några konvent tidigare och märkt av ett stort intresse.

– Alla som kommer på de här konventen har ett gemensamt intresse och vi vill skapa något trevligt för dem. Det finns mycket sport här i Stenhagen men inte så mycket annat, inte på vintern i alla fall, säger Victoria.

Nu är de i full gång med att planera konventet. Det är mycket att tänka på. Utrustning måste fixas, bidrag måste sökas och volontärer som kan tänka sig att jobba på konventet måste samlas ihop. För att göra det hela lättare har Elin och Victoria tagit hjälp av fritidsledare på Stenhagens fritidsgård för att starta en förening; Stencon.

– Vi visste inte att man kunde bilda en förening men under en genombgång med Stig Bernsten (utvecklingsledare) visade han oss hur vi kunde göra det genom Fritidsforum, säger Elin.

Nu har de fått sitt startbidrag men de fortsätter ändå att hålla kontakten med personalen på fritidsgården. Av dem ska tjejerna bland

annat lära sig hur man söker bidrag för att finansiera konventet. Hur mycket pengar de behöver söka vet de inte än. Först måste de undersöka hur mycket utrustning de kan låna av fritidsgården. Men en stor del av kostnaden är redan avklarad.

Föreningen har nämligen fått erbjudande om att hyra fritidsgårdens lokaler gratis under de tre dagar i november som konventet pågår.

Elin och Victoria tror de inte att det kommer bli några problem med att locka medlemmar till föreningen vars syfte är att arrangera fler Manga-konvent i framtiden.

– Vi ska gå ut med det på Facebook och sätta upp flyers och posters på skolor och bibliotek. Vi ska också samarbeta med Storcon, som är ett annat konvent i Uppsalaområdet. Efterfrågan är jättestor och när vi är ute på andra konvent undrar alla hela tiden när nästa är. Det finns folk som lever för det här, det är jättestort, säger Victoria.

**"DET FINNS MYCKET
SPORT HÄR I STENHAGEN
MEN INTE SÅ MYCKET
ANNAT, INTE PÅ VINTERN
I ALLA FALL"**

FAKTA

I Stenham ses riksorganisationen Fritidsforums lokal-föreningssystem som en framgångsfaktor för att stödja ungas egenorganisering. För att ansluta en ungdomsförening till Fritidsforum krävs det att man är minst tre personer. Som ny förening kan man söka startbidrag på 2 000 kronor plus 50 kronor per medlem mellan 6 och 26 år. Föreningar får också årliga bidrag från Fritidsforum, desto fler medlemmar desto större blir bidraget. Anslutning till Fritidsforum är gratis.

GEMENSKAP GENOM MUSIK

Hajpen runt elektronisk musik är stor. Därför vill Thommy lära ungdomar i området hur man producerar musik och hur man blir en bra dj. I samarbete med Stenhagens fritidsgård och Sensus ska det hela bli verklighet.

– Det blir ett samarbete över alla gränser, säger utvecklingsledaren Stig.

THOMMY SKA SAMARBETA med fritidsledaren Rohon i projektet. Tanken är att de båda ska starta varsin kamratcirkel. Sedan ska en studiecirkel bildas med Thommy som lärare.

– Målet är att när vi är klara med musikproduktionen så ska ungdomarna vara delaktiga i ett event, ett uppträdande, på skolan där de framför låtarna som de har producerat under kursens gång, säger Thommy.

– Förhoppningen är att minst få ihop tre grupper med fyra deltagare i varje. Tanken är att varje grupp bildar en förening. Startbidraget från Fritidsforum kan till exempel gå till deltagaravgiften eller till eventet, fortsätter Stig.

De vill sätta igång så fort som möjligt. Men först måste utrustningen köpas in. Sensus går in med 10 000 kronor och resten av kostnaden står fritidsgården för. Bland annat ska man köpa in en stationär dj-utrustning. Utrustningen är budgeterad inför nästa budgetår och ska stå på fritidsgården.

– Musikproduktion handlar inte bara om att knappa in ljud på en dator. Det är viktigt att lära sig hur det hela fungerar för att få en

förståelse om vad man gör och där fungerar dj-utrustningen på ett pedagogiskt sätt, säger Tommy.

– Utrustningen kan också användas av andra föreningar. En person är till exempel intresserad av att starta en dj-kurs för tjejer, berättar Stig.

Projektet ska marknadsföras genom information på fritidsgårdar och skolor. Tommy tror inte det kommer att bli något problem med att få ihop deltagare.

– Jag tror att intresset kommer bli stort, hypen runt elektronisk musik är stor.

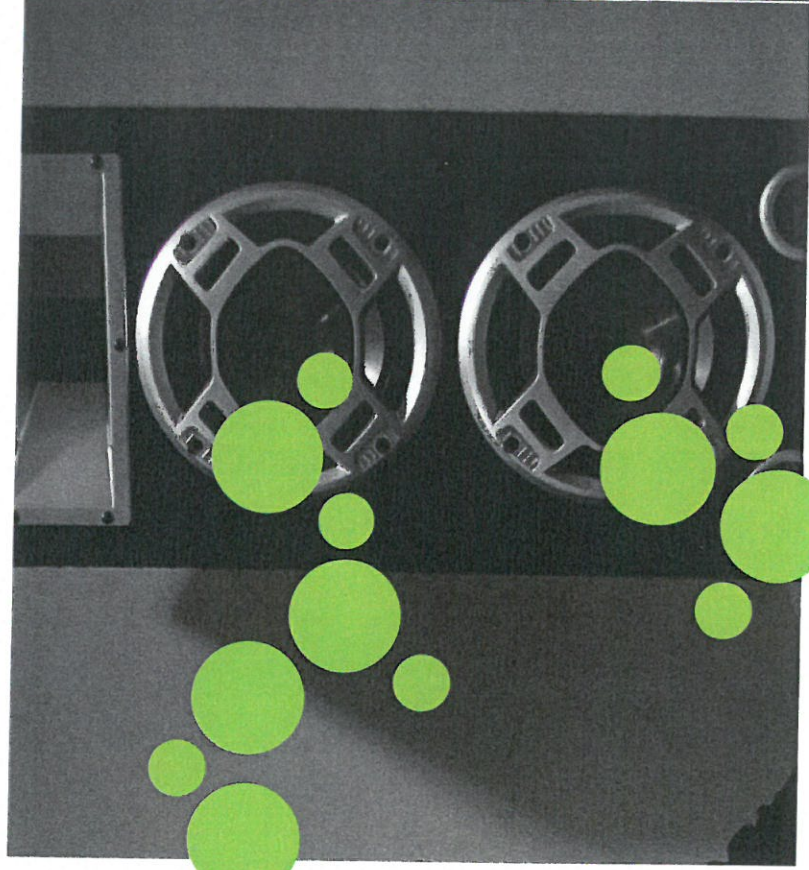
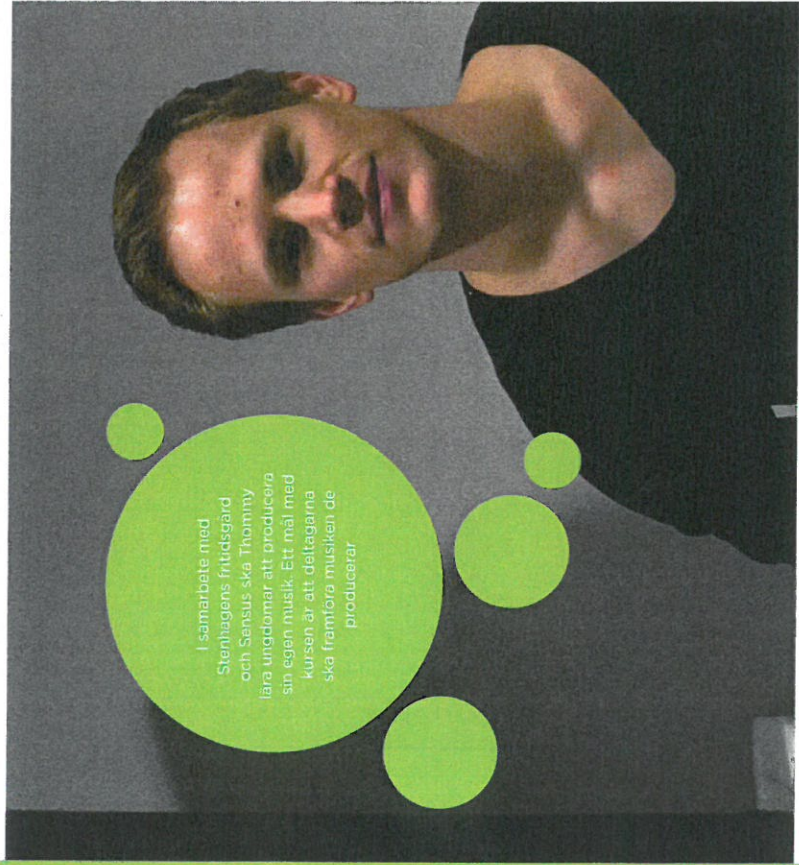
Sensus kommer också att stå för Thommys lön. Hur mycket han

kommer att arbeta med projektet är än så länge inte klart.

– Det kan bli en gång i veckan eller varannan vecka, det beror helt på hur stort intresset blir. Vi får anpassa oss efter det, säger han.

Tommy berättar att de olika grupperna kommer att träffas en gång i månaden för att ge varandra feedback på det de har producerat.

– Då blir det både det tigha samarbetet i den lilla gruppen och samtidigt den större gemenskapen i den stora gruppen. Gemenskapen är det allra viktigaste när man är i en förening. Den är nästa roligare än aktiviteten i sig. Och framför allt så är aktivering viktigt. Ungdomar vill ha mer att göra, säger han.

FÖRENINGSBILDANDE SOM SKOLARBETE

Niondeklassaren Lina och några av hennes kompisar ville få eleverna på Västra Stenhagenskolan att lära känna varandra bättre. När personal från olika fritidsgårdar kom till skolan för att informera eleverna om hur man bildar förening fick de en idé.

PÅ VÄSTRA STENHAGENSKOLAN står föreningsbildande på schemat. En gång i veckan får elever sitta i olika grupper och hålla föreningsmöte och diskutera vad de vill åstadkomma. Kursen, som är ett ett-årigt projekt, börjar med att personal från olika fritidsgårdar kommer till skolan för att berätta om hur man bildar en förening och varför det är bra.

– På så sätt ökar man ungdomarnas intresse, säger Gent Meiusi, lärare på Västra Stenhagenskolan som är med och stöttar eleverna i deras arbete.

För Lina och hennes kompisar Clara och Anton var besöket en inspirerande upplevelse som satte igång tankeverksamheten. Efter att ha spånat på olika idéer bildade de Värdegrundsföreningen. De hade tidigare funderat på att de ville skapa en större trygghet på skolan genom att få eleverna att lära känna varandra bättre. Men hur skulle de gå till väga?

Efter några veckors planeringsarbete var upplägget färdigt. De skulle arrangera en temadag med samarbetsövningar i skolans gymnastiksal för eleverna i årskurs 7.

– Det tog ett tag att planera. Vi lade fram idéer som vi arbetade med

och sen valde vi ut de bästa. Det gick jättebra, säger Anton.

– Vi pratade med varandra och kollade så att alla tyckte att det som bestämdes var okej innan vi tog ett beslut. Vi kom bra överens, fortsätter Lina.

Efter att ha deltagit i en workshop om hur man gör samarbetsövningar var eleverna redo för att leda temadagen.

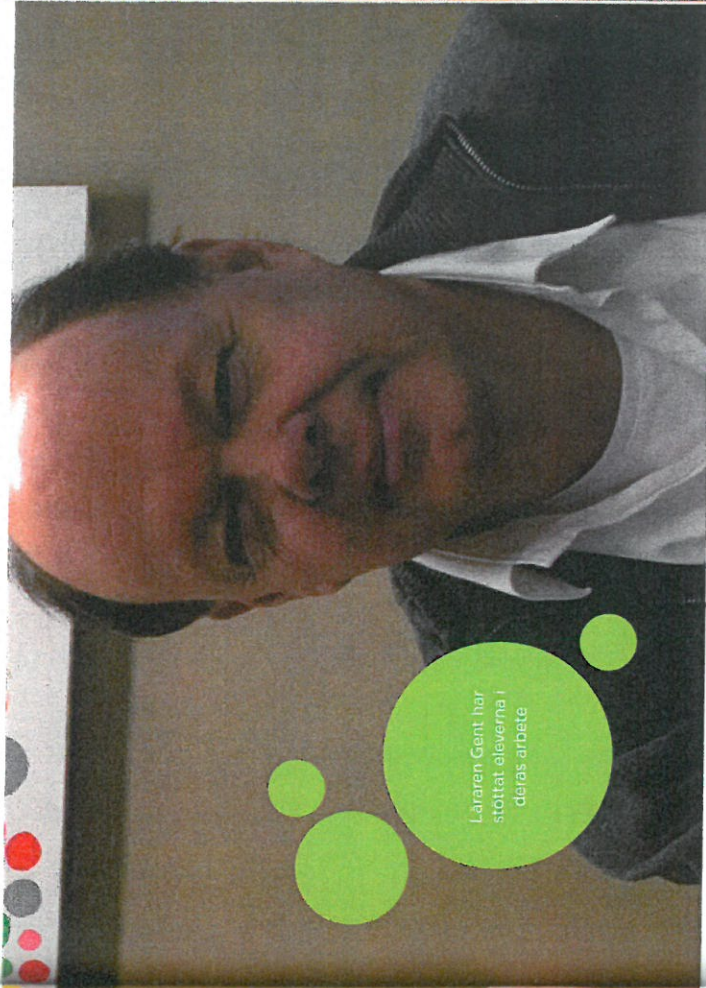
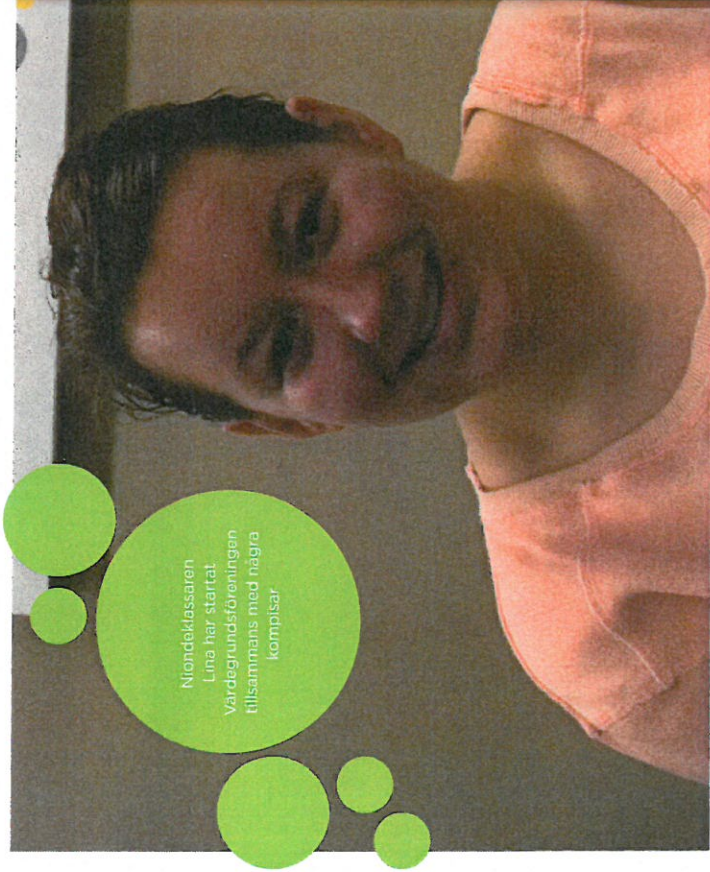
– De vuxna blev av och eleverna fick själva coacha deltagarna och fick med alla i övningarna. Det blev ett bra exempel på icke-formellt lärande. De berättade också för deltagarna om hur dagen kunde bli möjlig tack vare att de hade startat en förening. Många av deltagarna blev intresserade, det gav ringar på vattnet, säger fritidsledaren Mats. Startbidraget som Värdegrundsföreningen fick från Fritidsforum

användes till att köpa fika till deltagarna. Det blev ett uppskattat inslag bland sjundeklassarna – temadagen blev en succé.

Lina, Anton och Clara är överens om att de har lärt sig mycket av att ha föreningsbildande på skolschemat.

– En bra grej är att man får varsin roll med olika ansvarsområden, jag är till exempel ordförande. Man lär sig att organisera och planera. Jag skulle kunna tänka mig att jobba mer på det här sättet i skolan, säger Lina och berättar att föreningen fortsätter att hålla möte några gånger i månaden utanför skoltid.

– Det är spännande att se hur utvecklade det är för eleverna. De får en större inblick i hur demokratin fungerar och genom att vara med i en förening håller de sig till vettiga saker i livet, fortsätter läraren Gent.

FRAMGÅNGSFAKTORER UPPSALA

+ Nära samarbete med skolorna:

Ett exempel är föreningsbildande under skoltid. Elevernas intresse för att starta föreningar ökar.

+ Spindel i nätet:

Stig är anställd som utvecklingsledare och har ett brett kontaktnät och ett stort förtroende hos både kommun och föreningar. I hans uppdrag ingår att stödja ungas egenorganisering.

+ Tydligt politiskt uppdrag:

Stigs roll är ett exempel på detta.

+ Spontanidrott/sommarlovsaktiviteter:

Öppet för alla, även för de som inte är med i några föreningar.

STIG "Viktigt att låta de som vill vara oorganiserade att vara det."

+ Tillit i verksamheten:

Ett förhållningssätt som innebär att till exempel förutsätta att föreningarna kan ta ansvar när de lånar eller hyr kommunala lokaler. Skapar ett bättre klimat i samverkan mellan kommunen och föreningslivet.

+ Beredskap att snabbt fånga upp intressen:

Vägen mellan idé och förverkligande ska vara kort. Frågor ska bli besvarade direkt.

+ Balans mellan fritidsgård och föreningsliv/ideella organisationer:

En ömsesidig relation. Man ska ha glädje och nytta av varandra.

+ Anställda ledare från området som överbyter språk- kultur- och religionsbarriärer med kompetens att bedriva ungdomsverksamhet:

För att lättare kunna möta ungdomarnas olika kulturella- och religiösa bakgrunder. Språket gör kommunikationen med både ungdomar och deras föräldrar lättare.

STIG "Det är viktigt, men det får inte vara för många med lokal förankring i medarbetarskaran. Vi vill att ungdomarna ska komma ut i andra delar av världen och inte bara se Stenhagen. Samtidigt skulle vi inte kunna få en bra verksamhet utan medarbetare med lokal förankring. En balans är att sträva efter."

+ Kommunalt bidrag som man inte kräver att de som ansöker ska vara med i en förening för att kunna få:

Det finns flera vägar att gå inom Uppsala kommun. Ett populärt sätt är att använda sig av så kallade responspengar, som handlar om spontant sökande för mindre summor.

STIG "Responspengar är bra eftersom de är ett ganska enkelt sätt att söka pengar på och så får man svar snabbt."

+ Allt är möjligt-inställning:

Det är vägen till en aktivitet som är det viktiga. Att våga prova är viktigt.

+ Alla åldrar:

STIG "Fritidsgården riktar sig endast till ungdomar mellan 10 och 18 år. Men genom Stenhagens Kultur- och Bildningscentrum kan fritidsgården samarbeta med föreningarna och deras medlemmar kan vara i vilken ålder som helst. Det är en klar fördel att de finns i lokalerna för även om vi inte har det uppdraget så kan vi utnyttja dem som till exempel studiecirkelledare med mera."

+ Öppet alla dagar i veckan:

Ger barn och ungdomar möjlighet att delta i aktiviteter varje dag.

+ Fritidsforums lokalaföreningsssystem.

Gör vägen till att starta en förening kort. Med hjälp av startbidraget kan ungdomarna förverkliga många idéer.

+ Fysiskt nav av verksamhetslokaler:

Många aktörer under samma tak i Stenhagens Kultur- och Bildningscentrum. De olika föreningarna får upp ögonen för varandra.

+ Samverkan ej konkurrens:

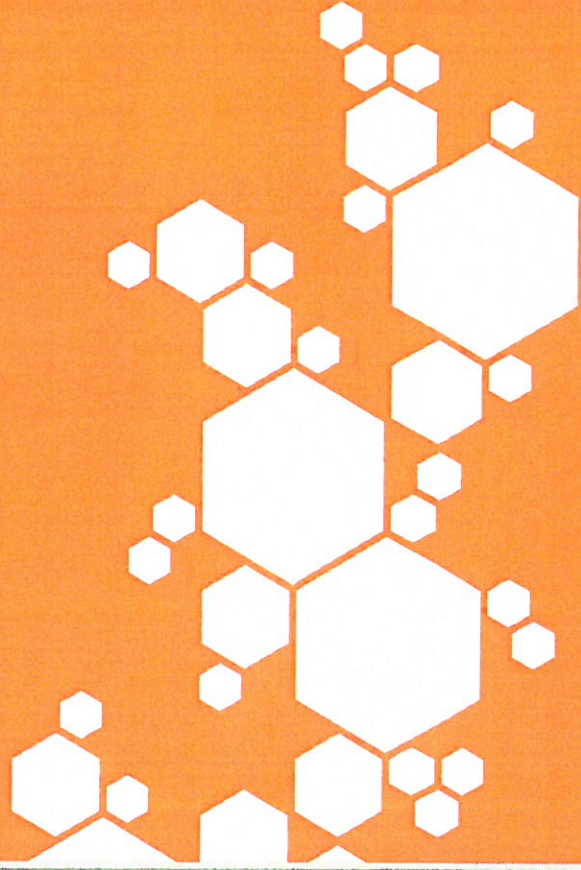
Med hjälp av kulturnätverket och idrottsnätverket som träffas en gång i månaden för att koordinera verksamhet och utbyta information, undviker man att de olika aktörerna konkurrerar med varandra om ungdomarna.

KEDJANS AKTIVITETS- CENTRUM OCH FRITIDS- GÅRDEN ATHENA, UMEÅ

I stadsdelen Ersboda i Umeå ser man det breda samarbetet mellan många olika aktörer som en viktig framgångsfaktor för att nå oorganiserade ungdomar.

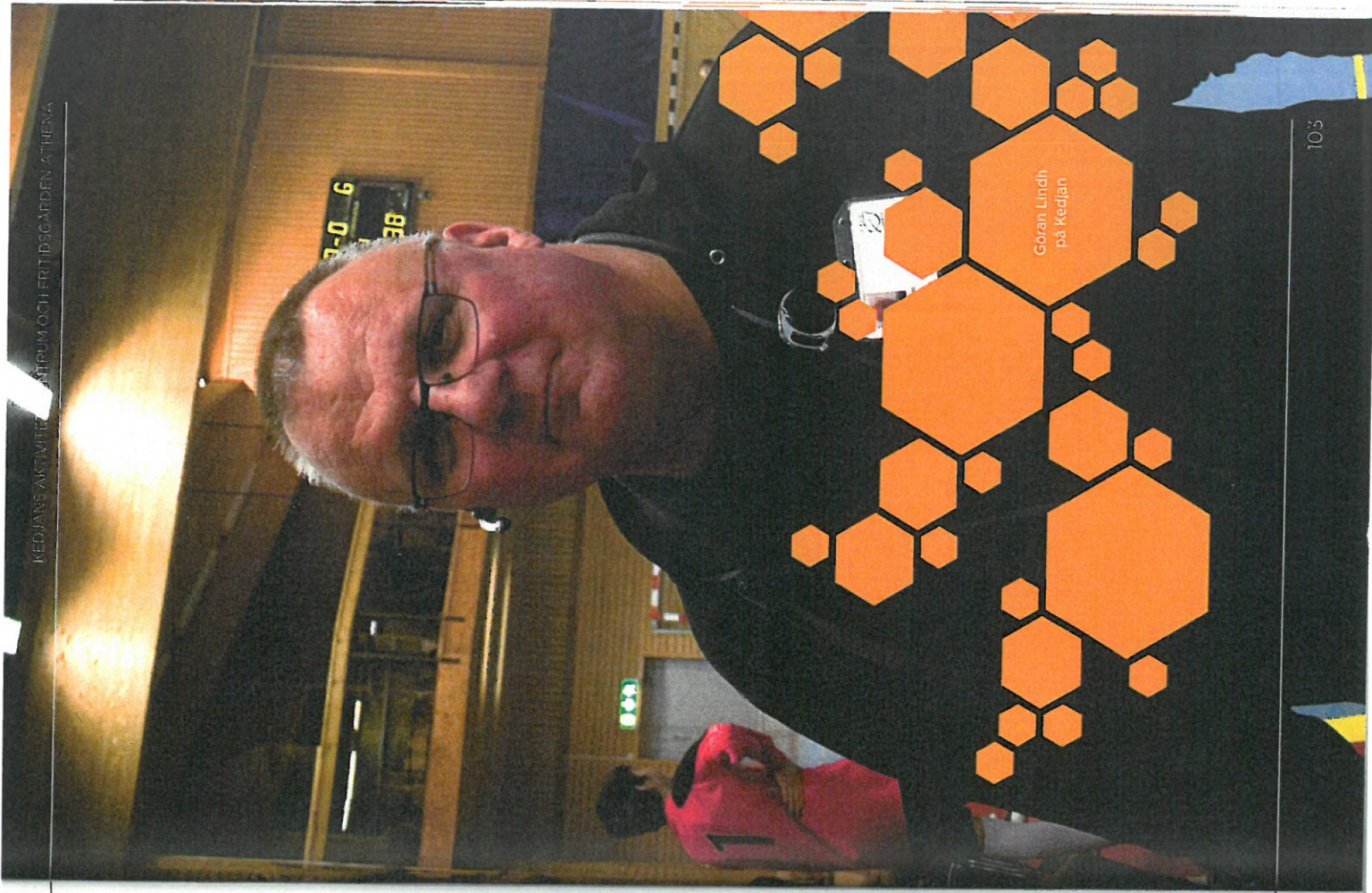
Områdets allaktivitetshus Kedjan fungerar som ett nav. Här förvandlas ungdomarnas och föreningarnas idéer till verklighet genom ungdomskonserntenten Göran Lindh.fritidsgårdar kom till skolan för att informera eleverna om hur man bildar förening fick de en idé.

ERSBODA ÄR ETT VÄL avgränsat bostadsområde i Umeå. Här bor runt 9 000 invånare och det finns en ganska tydlig skillnad mellan östra och västra Ersboda. I öster finns bara bostäder och i väster finns all handel samt en del bostäder. Det finns många verksamma föreningar i området, den största är Ersboda SK med runt 700 medlemmar, men organisationsgraden av ungdomar är ändå ganska låg.

Det breda samarbetet mellan kommunen och föreningarna i området är en viktig del i arbetet med att försöka nå fler oorganiserade ungdomar och Kedjans aktivitetssentrum ses som en tongivande framgångsfaktor för detta samarbete. Kedjan består av en mängd föreningar som till exempel Umeå Skate och BMX, Ersboda Slöjdförening, Umeå bordtennisklubb och You Skate Girl, samt andra aktörer som till exempel Studieförbundet som driver Musik- och Danshuset. Fritidsgården Athena ligger nära aktivitetssentrumet och ingår också i nätverket.

Göran arbetar som ungdomskonsulent på Kedjan. En stor del av Görans arbete går ut på att fungera som en koordinator/samordnare i samverkan mellan den civila- och den offentliga sektorn. Att bygga

Göran Lindh
på Kedjan

nätverk är en av hans främsta uppgifter och han hjälper ungdomarna med allt mellan himmel och jord.

– Ungdomarna som kommer hit frågar om saker. Jag jobbar på Kedjan men det struntar de i, de vill ha svar på frågorna de kommer med. Det kan vara frågor om skolan, fritidsverksamheter, vad som helst. Skate- och bmx-föreningen har till exempel haft inbrott i sin lokal och har fått rätt till skadestånd. Var ska man söka det? Jag hjälper dem att ta reda på det, säger Göran och fortsätter:

– Det handlar också om att förhandla mig till olika möjligheter för de som vill göra saker. Mitt jobb är att kliva in och ta ungdomarnas parti, vad än de vill göra. Kedjan är ett nav och många kontakter finns här men ibland måste jag leta aktörer utifrån också.

Ett exempel på detta arbete var när Göran tillsammans med personalen på Kedjan hjälpte två ungdomar som ville arrangera ett lan på aktivitetscentrumet. De kontaktade föreningen UmeLan som arrangerar Norrlands största lan Frostbyte. Kontakten mynnade ut i att UmeLan lånade ut alla nödvändiga elektroniska prylar till ungdomarna medan Kedjan stod för lokalkostnader, bord och stolar.

– Vägen till att lanet blev verklighet var kort. Samarbetet med Kedjans personal har fungerat bra, säger lanarrangören Mattias som vi får möta längre fram i detta kapitel.

Görans roll som en spindel i nätet ses som en viktig framgångsfaktor för att nå organiserade ungdomar. Hans roll som ungdomskon-sulent bygger på ett tydligt politiskt uppdrag. Även det är en viktig framgångsfaktor.

– Behöver man hjälp med något så är det bra att prata med Göran för han har kontakter på kommunen. För mig att gå in på kommunen och leta efter rätt person är som att söka efter en nål i en höstack. Kan inte Göran hjälpa mig direkt så ger han mig tips på vem man kan prata

med, säger Petra Molin från föreningen Axxess Umeå.

En annan viktig framgångsfaktor som Göran nämner är att undvika konkurrens mellan de olika föreningarna. Hans egen yrkesroll och Kedjans funktion som ett fysiskt nav ser han som viktiga aspekter för att göra denna framgångsfaktor möjlig.

– Ska slöjdföreningen till exempel åka och bada så planerar jag inte in en resa samma dag. Genom att till exempel samverka loven och hjälpas åt tycker jag att vi har kommit långt i att undvika konkurrens. Det har varit en stor fördel att alla finns här på Kedjan när vi har samverkat våra aktiviteter, säger Göran.

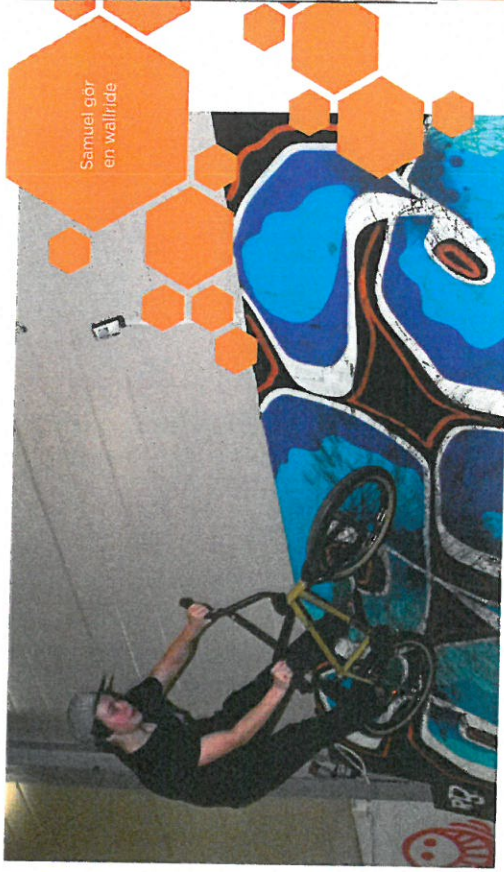
I kontakten med ungdomarna har han märkt att en ”allt är möjligt-inställning” har varit framgångsrik för att få dem att organisera sig.

– Även om ungdomarna vill göra något som vi redan har provat och inte lyckats med, så uppmanar jag dem alltid att testa ändå. Det är vägen till en aktivitet som är viktigast. Sen om det blir ett kanonevenemang så är det bara en bonus.

MÅNGA HAR LÄRT SIG NÅGOT AV TÄVLINGEN

"Taggade". Så beskriver Samuel och Alexander reaktionen när fältgruppen kom till deras skola och frågade om de ville arrangera en BMX-tävling på Kedjan. Nu hoppas de att tävlingen kan bli en tradition i Umeå.

WALLRIDES, BARSPINS OCH TAILWHIPS. Ett 20-tal BMX-åkare flyger omkring i Kedjans skate- och bmx-hall. Detta är en tränings-session där åkarna har möjlighet att finslipa sina tricks och lära känna ramperna. Snart är det nämligen dags för tävlingen och då måste tricken sitta.

Detta är den första BMX-tävlingen någonsin i Umeå, berättar Samuel och Alexander som står bakom eventet tillsammans med kompiserna Jakob.

– Fältgruppen kom till skolan och frågade om vi ville göra en tävling och då blev vi taggade. Vi hade inte ens tänkt på det innan, säger Samuel.

Att arrangera en tävling kräver en hel del arbete. Ungdomarna har haft möten med Fältgruppen och personalen på Kedjan varje vecka och planerat hur de ska göra.

Både Alexander och Samuel är nöjda med samarbetet och tror inte de hade kunnat ro ihop det hela på egen hand.

– Det har funkat bra. Vi hoppas tävlingen blir en tradition i Umeå. Det kan nog vara smart att fortsätta samarbetet även i framtiden, säger Samuel.

Under en tävling får man som BMX-åkare chans att umgås med åkare från andra städer eftersom intresset för att tävla är stort. För att kunna locka så många som möjligt kan det vara bra att erbjuda fina priser. Det har ungdomarna fixat genom att, tillsammans med fältgruppen, besöka en skateboard-butik i Umeå. Mötet mynnade ut i att butiken sponsrade tävlingen med prylar för 12 000 kronor. En BMX-butik i Göteborg har också ställt upp och de fina priserna verkar ha gett effekt.

- På vårt facebook-event har folk från Sundsvall, Örnsköldsvik och Skellefteå sagt att de ska komma och tävla och vi tror också att det kommer mycket åskådare, säger Alexander.

Tanken med att få ungdomarna att arrangera tävlingen har bland annat varit att visa dem vilka möjligheter som finns om man vill göra något positivt, berättar Fredrik från fältgruppen.

- Att skapa och nyttja kontakter, det är ovärderligt, säger han.

Men det är inte bara ungdomarna som har lärt sig något under resans gång.

- Vi har försökt att kliva undan men ändå finnas med och stödja. De lär oss, vi lär inte dem. Detta är deras arena, fortsätter Fredrik.

Samuel och Alexander hoppar på cyklarna och ger sig ut på åkytan. Samuel tar ordentligt med fart och hoppar upp på en vägg. Tricket kallas wallride och han klarar det flera gånger i rad. Lite längre bort i hallen hoppar Alexander upp på ett smalt rör i full fart. Han lyckas hålla balansen hela vägen och när han åter landar på med båda hjulen på marken hörs ett jubel från de andra BMX-åkarna på ytan.

Under vintern då de är för kallt för att cykla utomhus åker de här på Kedjan flera gånger i veckan. De är med i föreningen Umeå Skate och BMX som driver lokalen och att köra BMX är något av de roligaste som finns tycker de. Trots att det ibland gör ont att lära sig nya trick.

- Jag slog ut två tänder, bröt en arm och fick hjärnskakning när jag trillade, säger Alexander.

- Och jag bröt foten en gång, fortsätter Samuel.

Alexander, Jakob och Samuel ska vara med och tävla "Vi är inte nervösa, bara taggade", säger Samuel

Alexander visar prov på god balans när han hoppar upp på det smala röret

BLAND GARN OCH GRAMMATIK

Ersboda slöjdförening har insett vikten av att höras och synas för att nå ut med sin verksamhet till så många som möjligt. I samband med datorlanet som pågår i lokalen bredvid hela helgen, arrangerar de eget så kallat slöjdlan.

- Ungdomarna på datorlanet ser att vi har öppet och då väcker det nyfikenheten, säger Johnhild Johansson, föreningens ordförande.

ATT NÅ UT TILL UNGDOMAR är en viktig del i föreningens verksamhet. Under de senaste åren har Johnhild märkt att intresset för slöjd har ökat bland unga och hon berättar att det finns många olika tankar hos styrelsen på hur föreningen ska lyckas med sin ungdomsverksamhet.

- Vi gamla måste skärpa oss och släppa fram ungdomarna. Vi har inte samma bakgrund och tänker inte på samma sätt. Därför måste vi vara lyhörda för ungdomarnas önskemål och lära oss att lyssna på dem. Det är absolut nödvändigt för att vi ska kunna lyckas med vår ungdomsverksamhet, säger hon.

En annan viktigt del i arbetet är att samarbeta med de andra föreningarna på Kedjan, tycker hon. Därför är Ersboda slöjdförening ofta ute och besöker ungdomarna i de olika föreningarna och berättar om sin verksamhet. Det har bland annat resulterat i att en stor grupp av skejtare har hittat hit. För en tid sedan hade de en heldag när de tryckte t-shirts och målade.

- Det blev ett populärt samarbete så det ska vi köra igen. Nu håller vi på att köpa in nya t-shirts, säger Johnhild.

– Många har fördomar om slöjd och tycker det är gammaldags och dammigt. Men det är inte bara att karva kåsor och göra knivar. Slöjd är mycket mer än så och det gäller att upplysa ungdomarna om det, fortsätter Helena, som är med i föreningen.

Sedan Göran blev anställd som ungdomskonsulent på Kedjan har slöjdföreningen haft det lättare att få till samarbeten med andra föreningar i huset, tycker Johnhild.

– Han är som spindel i nätet.

Slöjdlanet som föreningen arrangerar under helgen är ett exempel på det, menar hon. Man har haft liknande evenemang förut, men att göra det samtidigt som datorlanet är en idé som Johnhild och Göran har arbetat fram tillsammans.

– Genom att göra det i samarbete med det lanet får vi till en större bredd på verksamheten. Ungdomarna på datorlanet ser att vi har öp-

pet och då väcker det nyfikenheten som i sin tur kan föda ett intresse. Folk kan komma hit och slöjda med vad de vill, prova på, göra färdigt något eller påbörja något nytt. Vi ledare kommer att finnas här och visa hur de gör, säger Johnhild.

För att få slöjda i lokalerna måste man vara medlem i föreningen. Men Johnhild berättar att styrelsen har beslutat att de inte ska vara så hårda med det.

– Folk måste få känna att de vill vara här innan vi står med medlemskortet i högsta hugg. Det kan avskräcka folk. Man måste få lov att prova på det några gånger, vill man sedan fortsätta att vara här ofta så får man bli medlem, säger hon.

I dag betalar medlemmarna 200 kronor per år. Materialet betalar de för själva, ofta direkt till föreningen som köper in det billigt av grossister. Då hyran och elen har gått upp i pris måste styrelsen eventuellt

Johnhild och Helena håller i slöjdian hela helgen. Besökarna kan få prova på många olika slöjdtekniker

tvingas att höja medlemsavgiften. Johnhild har en idé:

– Alla medlemmar över 20 år får betala 200 kronor per år i medlemsavgift. De som är aktiva här i lokalerna får dessutom betala 100 kronor per termin för maskinslitage med mera. Tillsammans blir det en årsavgift på 400 kronor och det är fortfarande billigt, säger hon.

"DET SPELAR INGEN ROLL OM DU ÄR GAMMAL ELLER UNG ELLER VAR DU KOMMER IFRÅN, ALLA ÄR VÄLKOMNA HIT"

Ersboda slöjdförening sysslar inte bara med slöjdvärksamhet. I ett rum inne i slöjdlokalen lär de nämligen också ut svenska för nyanlända. I samarbete med Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan hyr föreningen in folk som ska arbetsträna. Det kan till exempel handla om långtidsarbetslösa och personer med funktionsnedsättning som får en chans att komma in i arbetslivet genom att lära de nyanlända språket. Föreningen får inte betalt för denna sociala verksamhet utan finansierar den istället i form av att söka pengar från fonder och stiftelser.

– Vi börjar med att lära dem lätta vardagsrejer som de har nytta av, som till exempel vad mjöl heter och vilken matlagningsolja man kan köpa. Vi lekte affär på en lektion och då kände de sedan igen ettiketterna när de kom till den riktiga affären, säger Johnhild och berättar att svenska lektionerna också har gjort att de nyanlända har upptäckt föreningens slöjdvärksamhet.

– En del av dem stannar kvar här och slöjdar efteråt. De trivs här och vill därför vara här. Vi gör ingen skillnad på folk. Det spelar ingen roll om du är gammal eller ung eller var du kommer ifrån, alla är välkomna hit.

Johnhild ser den personliga kontakten med kommunen som en viktig framgångsfaktor i föreningens arbete. Genom åren har hon många gånger varit i Stadshuset och "jagat tjänstemän och politiker" som hon uttrycker det. Hennes ihärdiga arbete har gjort att hon har utvecklat en nära relation med många personer på Umeå kommun.

– Den gamla fritidschefen på kommunen berättade för mig att vi är

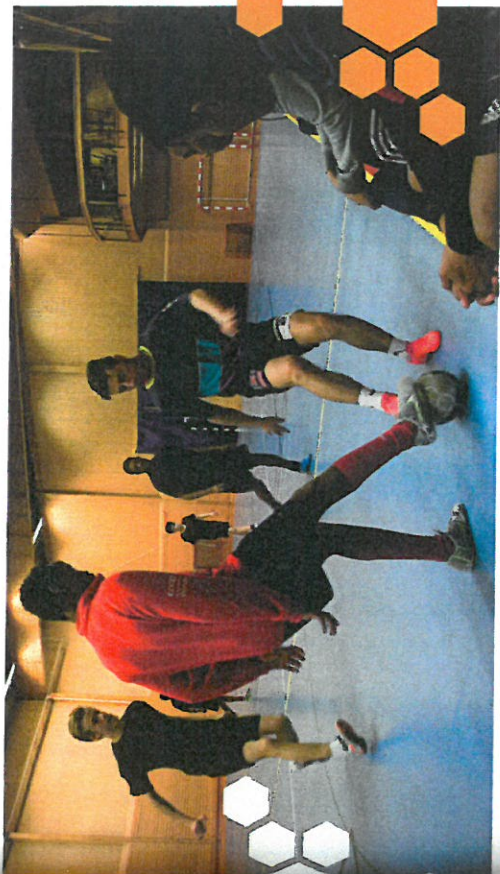
mycket omtyckta på kommunen och sa att när det var dags att besluta om bidrag så hade flera politiker sagt "glöm inte slöjdföreningen". Det är kul att höra. Det är viktigt att ha ambassadörer på kommunen, det är de vi ska klämma åt när vi behöver något, säger Johnhild.

Stickning är en av många aktiviteter som besökarna kan syssla med under slöjdlänet

FAKTA

I Ersboda ses Göran Lindhs roll som koordinatör/samordnare som en framgångsfaktor. I uppdraget som ungdomskonulent ingår att "skapa relation, stimulera och möjliggöra fritidsaktiviteter för och med unga" samt att "handleda och stödja unga för en främjande fritid". Göran har också en viktig roll i Fritid Ungas områdesarbete (Umeå kommun) vars syfte är att främja goda uppväxtvillkor genom ett samverkansarbete med andra aktörer i närliggande bostadsområde som ska ge effekter för målgruppen unga. Som samordnare för området Ersboda, har Göran bland annat ansvar för att kartlägga och identifiera aktörer och vilka informella och formella mötesplatser som finns i närområdet.

Fullt ös! Varje fredag är det drop-in i Kedjans idrottshall och ofta är det hård kamp om bollen

EN PLATS FÖR IDROTT OCH UMGÄNGE

Spontanfotboll, tv-spel och bra häng. Det är fredag kväll och inne på Kedjan är det fullt ös.

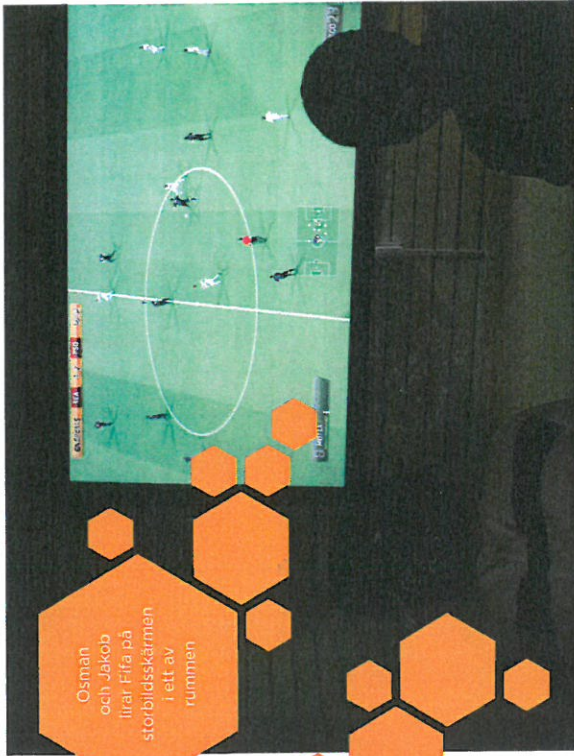
- Det är roligt att komma hit och träffa kompisar. Jag är ofta här, säger Cassandra.

MUSTAFFA PASSAR BOLLEN till Linus. Han dribblar runt några spelare i motståndarlaget och passar tillbaka den till Mustaffa som får iväg ett stenhårt skott. Nätet rasslar. Mål! Målvakten tar ut bollen från målet och gör en utspark. Matchen fortsätter. Tempot är högt i Kedjans idrottshall och ungdomarna som spelar hanterar bollen med stor säkerhet.

Varje fredag mellan klockan 19 och 22 är det drop-inverksamhet i idrottshallen och då är det fritt fram för ungdomar att till exempel spela fotboll eller innebandy, under ledning av drop-inpersonal som kommer till Kedjan under de fredagar man håller öppet.

- Vill man spela fotboll så kan man göra det mellan 19 och 20.30 och kommer det någon annan grupp då så får man sluta annars går det bra att fortsätta. Inomhusfotbollen är jättestor men vi måste försöka fördela det så att det inte bara blir de som skriker högst som får komma till, säger Göran, ungdomskonsulent på Kedjan.

Upe på läktaren ovanför planen står kompisarna Mikaela, Cassandra och Elsa och tittar på matchen. Alla tre spelar fotboll och innebandy på fritiden men ikväll har de kommit hit för att umgås med kompisar.

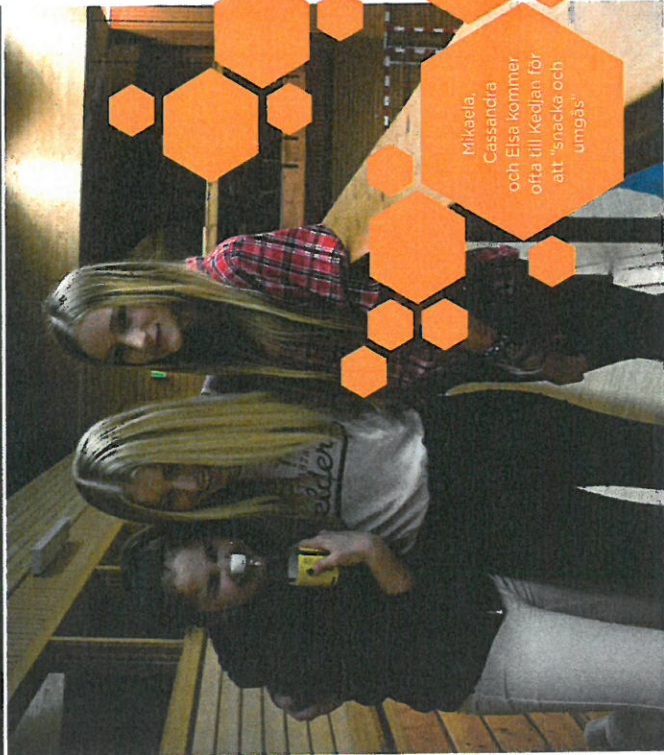
Osman och Jakob lär Fifa på storbildsskärmen i ett av rummen

- Vi är här ofta. Man träffar mycket folk här och det är roligt att umgås och snacka, säger Cassandra.

- Det är bra att Kedjan finns när man inte har något annat att göra, fortsätter Elsa.

Framför stolbildsskärmen sitter Jakob och Osman och spelar Fifa. De går i samma klass och spelar även fotboll ihop på fritiden.

- Vi bor inte så nära och är därför inte så ofta här. Men det är kul att komma hit och snacka lite med andra ungdomar, säger Osman och trycker på play-knappen på den stora skärmen med sin handkontroll.

Mikaela, Cassandra och Elsa kommer ofta till Kedjan för att "snacka och umgås"

”DET BLIR OFTA ATT MAN DYGNAR”

Läsk, chips och datorspel i två dygn non-stop. Efter att ha deltagit i några lan började datorentusiasterna Mattias och Edwin fundera på att arrangera ett eget. Två månader senare blev deras idé verklighet.

Ljuset släcks,
lanet är igång!

DET ÄR FREDAG EFTERMIDDAG. Mattias och Edwin har fullt upp. Det är bara några timmar kvar tills lanet, som ska hålla på i två hela dygn, sätter igång. Nätkablar ska dras, bord och stolar ska sättas på plats och sovrummen (för de som inte orkar dygna) ska göras i ordning. Klockan tickar, tiden börjar dra i väg. De båda datorentusiasterna verkar ändå ta det hela med ro och visar inga tecken på att vara stressade. Men det finns ett orosmoment.

– Vi har satt upp affischer på två skolor och vi har också gjort en sida på facebook som 141 personer har varit inne och kollat på. Men lokalen som vi ska vara i rymmer max 98 stycken. Vi är lite pirriga att det blir fullt och att de som kanske inte kan komma in ska känna sig utstötta, säger Mattias.

Idén att arrangera ett eget lan fick han efter att ha deltagit i Norrlands största – Frostbyte. Tillsammans med Edwin, som hade gått i samma tankar, presenterade han sin idé för personalen på Kedjan som nappade på förslaget.

– På ett lan umgås man med andra personer som har samma intresse. Lan är roligt så varför inte göra ett eget tänkte vi, säger Mattias

och berättar att det inte är helt ovanligt att han stannar uppe hela natten när han är på lan.

– Det blir ofta att man dygnar.

Efter några möten var upplägget färdigt. Personalen kontaktade föreningen UmeLan (som arrangerar Frostbyte) och av dem skulle Mattias och Edwin få låna alla nödvändiga elektroniska prylar, medan Kedjan skulle stå för lokalkostnader, bord och stolar.

– Vägen till att lanet blev verklighet var kort. Samarbetet med Kedjans personal har fungerat bra. De som vi har jobbat med är också datorintresserade och det har underlättat mycket, säger Mattias.

Klockan har slagit fem och efter att ha betalat 25 kronor i inträdesavgift börjar lan-deltagarna sakta fylla lokalen med datorer, chips, läsk och sovprylar. Bildskärmarna lyser upp

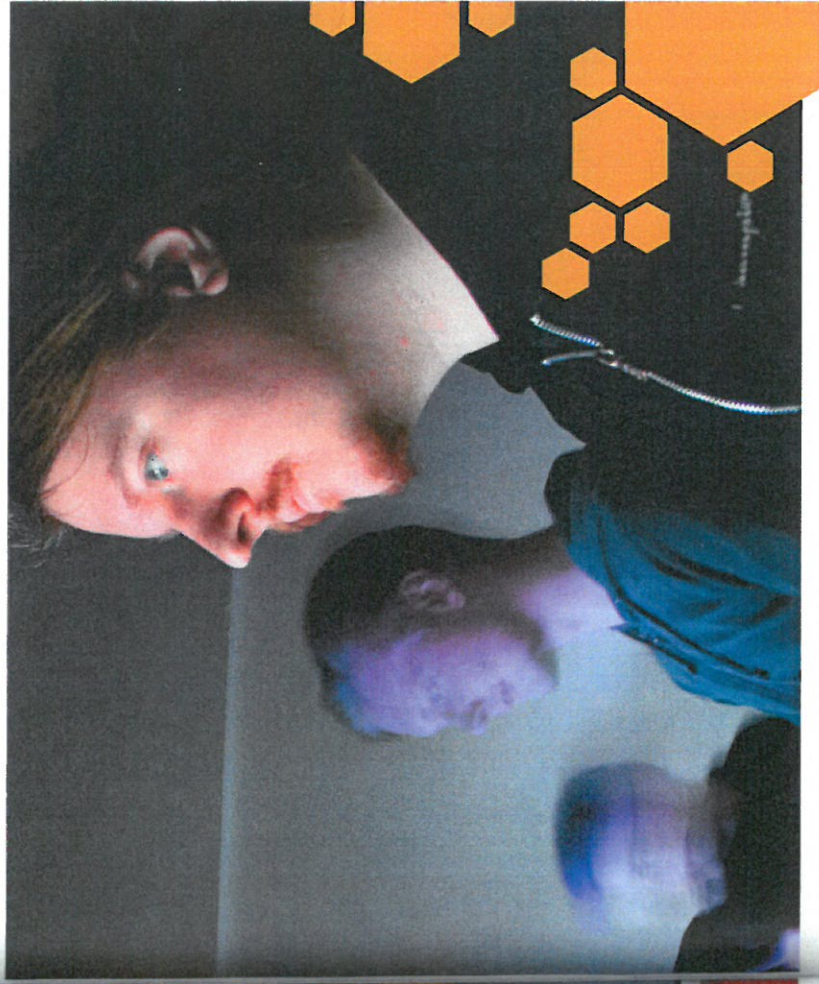
det mörklagda rummet och temperaturen stiger snabbt. "Skönt", tycker Mattias.

– Lokalen är trång och väldigt varm och det är bra. På Frostbyte var lokalen stor och det var svinkallt, säger han.

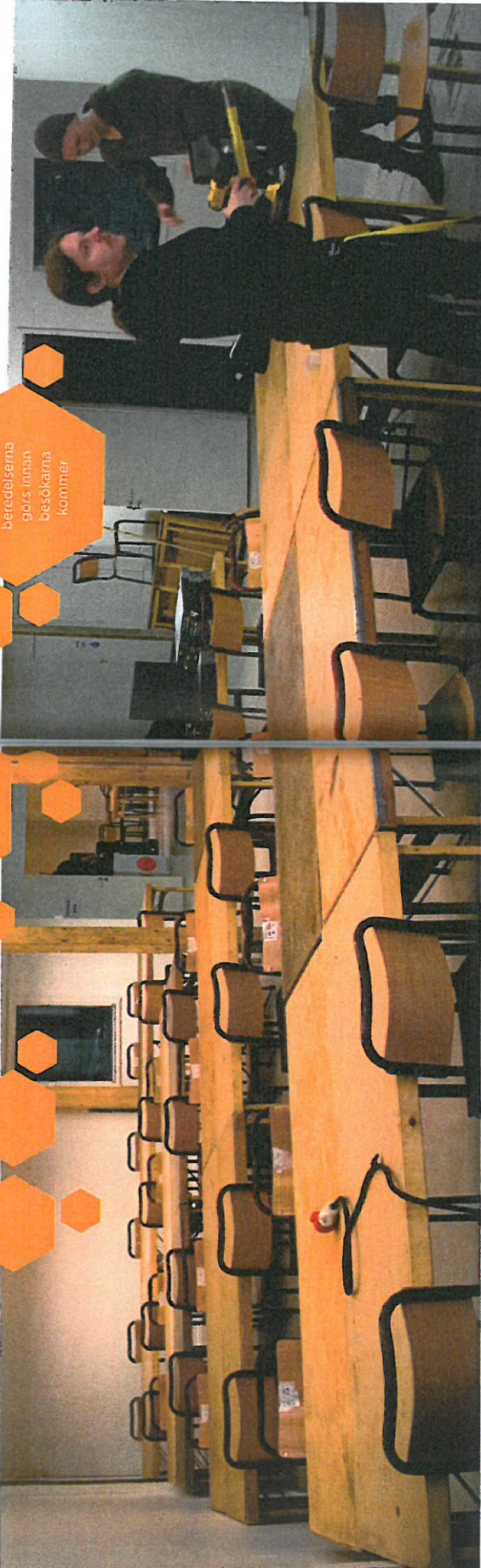
Två av lan-deltagarna heter Ronja och Alicia. En sak som lockar med datorspel är att man får möjlighet att träda in i en annan värld,

Erik har hjälpt ungdomarna att arrangera lanet och passar även på att spela lite själv

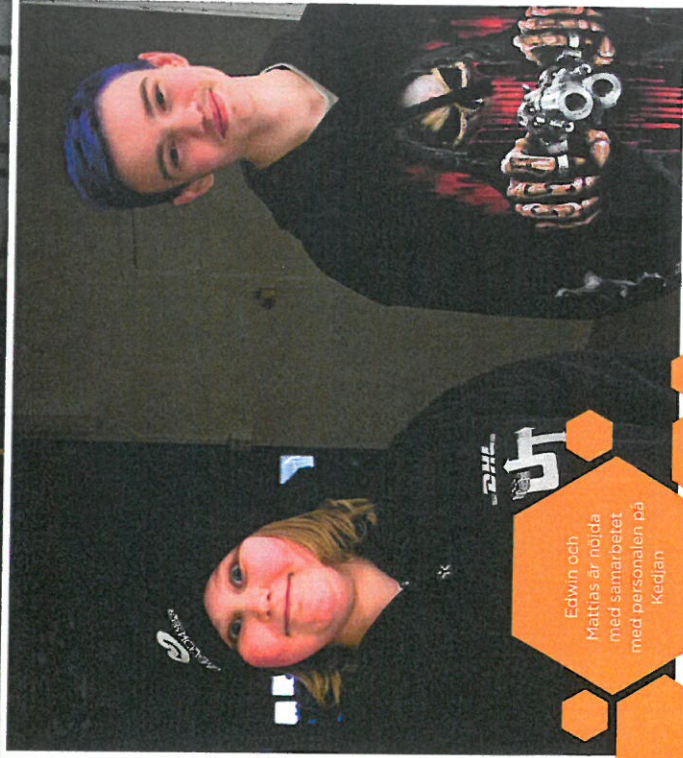

De sista förberedelserna görs innan besökarna kommer

berättar de.

- Man kan göra sånt som är omöjligt i den verkliga världen, säger Alicia.
- Det är som en film. Men skillnaden är att man får påverka handlingen själv, fortsätter Ronja och berättar att de inte bara har kommit hit för att spela datorspel.
- Det är kul att träffa och umgås med andra som har samma intresse.

Edwin och Mattias är nöjda med samarbetet med personalen på Kedjan

FRAMGÅNGSFAKTORER UMEÅ

+ Spindeln i nätet:

Göran fungerar som en koordinator/samordnare och har som främsta uppgift att bygga nätverk.

+ Nära samarbete med skolorna:

Varje vecka håller företräddade för fritid, skola och socialtjänst samverkansmöte och var sjätte vecka är även företrädare för polis med.

GÖRAN "Det görs i ett förebyggande syfte".

+ Tydligt politiskt uppdrag:

Görans fria, uppsökande roll är ett exempel på detta.

+ Spontanidrott/sommarlovsaktiviteter:

GÖRAN "Drop-inverksamheten har varit välbesökt och förhoppningen är att det senare ska leda till att ungdomarna organiserar sig i en förening".

+ Tillit i verksamheten:

Ett förhållningssätt som innebär att till exempel förutsätta att föreningarna kan ta ansvar när de lånar eller hyr lokaler. Skapar ett bättre klimat i samverkan mellan kommunen och föreningslivet.

+ Beredskap att snabbt fånga upp intressen:

Vägen mellan idé och förverkligande ska vara kort. Frågor ska bli besvarade direkt.

+ Balans mellan fritidsgård och föreningsliv/ideella organisationer:

En ömsesidig relation. Man ska ha glädje och nytta av varandra.

+ Anställda ledare som överbrygger språk- kultur- och religionsbarriärer med kompetens att bedriva ungdomsverksamhet:

GÖRAN "Absolut en styrka, dels för att få en bättre förståelse för ungdomarnas olika religioner. Jag kan till exempel inte så mycket om Ramadan. Det är också viktigt i arbetet med att nå föräldrarna."

+ Aktiviteter i anslutning till skoldagens slut:

Det är lättare att nå barn och ungdomar på eftermiddagen än sent på kvällen.

GÖRAN "Vi har haft det tidigare och har sett att det har varit framgångsrikt för att nå barn och ungdomar. För tillfället saknar vi sådan verksamhet men det finns planer på att starta upp det igen."

+ Kommunalt föreningsbidrag som inte kräver att man ska vara med i en förening för att ansöka:

Umeås Påse Pengar. Ett bidrag som de mellan 13 och 25 år kan söka. Tanken är att pengarna ska användas till att arrangera aktiviteter för att stimulera andra unga.

+ Allt är möjligt-inställning:

Det är vägen till en aktivitet som är det viktiga. Att våga prova är viktigt.

+ Fysiskt nav av verksamhetslokaler:

Det blir lättare att få till olika samarbeten när många olika aktörer finns i närheten av varandra genom Kedjan.

+ Samverkan, ej konkurrens:

Genom att samordna lovverksamheter och att hjälpas åt går det att motverka konkurrens.

AVSLUTANDE SAMMANFATTNING

1+3-projektets två första år resulterade i rapporten "Lokal samverkan – ett relationsdrama" (Bivald & Cardell, 2013) där tre framgångsfaktorer och tre hinder lyftes fram. I korthet såg de ut på följande vis (sid 87-88):

Framgångsfaktorer:

DEN PERSONLIGA RELATIONEN som kortfattat handlar om vikten av personliga möten, personkemiens betydelse och hur föreningarna arbetar aktivt med att både skapa och upprätthålla en relation med företrädare för kommunen.

ÖMSESIDIGT BEROENDE uppmärksammar hur föreningarna upplever att en grund för lyckad samverkan är att det finns en ömsesidighet i beroendet: föreningarna och verksamheterna får visserligen omfattande ekonomiskt stöd från kommunerna, men bidrar själva med kontaktnät, expertis och en framgångsrik verksamhet.

ETABLERADE VERKSAMHETER OCH PERSONER. Den tredje framgångsfaktorn fokuserar på att många föreningar upplever att det faktum att de är etablerade underlättar mötet med kommunerna – att de redan har levererat bra verksamhet, har upparbetade kontakter i området och också alternativa kanaler för påverkan och kontakter inom kommunen.

Hinder i samverkansarbetet:

PERSONBEROENDE är logiskt kopplad till att många ser den personliga relationen som central för lyckad samverkan. För vissa föreningar finns stora utmaningar med att hitta rätt person på kommunen och många reflekterar också över att vad de representerar spelar stor roll – större föreningar som är en del av en känd folkrörelse upplever att de har det enklare just tack vare vad de representerar.

BEROENDE OCH BEVISBÖRDA är starkt relaterat till det ömsesidiga beroende som vissa föreningar använder för att hantera det ekonomiska beroendet. Det innebär samtidigt en sorts bevisbörda, där föreningar känner att de måste bevisa sitt värde.

HÖGA TRÖSKLAR handlar om hur det faktum att etablerade verksamheter och personer premieras innebär att trösklarna för att samverka med kommunen i många fall är hög. De vi intervjuade berättade om andra föreningar som gett upp, om hur utaförskap kan förstärka svårigheterna och hur ungas villkor och möjligheter påverkas av att relationen med kommunen i många fall kan ta år att bygga upp.

I den här bokens fördjupade exempel ser vi att det finns en del gemensamma framgångsfaktorer som kan kopplas till ovanstående rapporter identifierade framgångsfaktorer. I alla de fyra exemplens kommunala verksamheter framstår *uppdraget* som centralt. De har alla ett tydligt formulerat politiska uppdrag att samverka med föreningslivet och de har också fått resurser för att genomföra det. De har olika former av *områdeskoordinatorer*, eller "spindel i nätet" som beteckningen varit i boken. De har en ganska fri roll och ett tydligt uppdrag att sköta kontakterna med föreningslivet och andra lokala civila aktörer.

Detta kan direkt kopplas till den enskilt största framgångsfaktorn ovan; "den personliga relationen". Genom att ha en områdeskoordinator som har en fri roll skapas förutsättningen för att skapa och upprätthålla de relationer som befunnits vara så avgörande i samverkansarbetet. Själva beteckningarna "områdeskoordinator" och "spindel i

nätet" är emellertid inte helt oproblematiska. "Områdeskoordinator" är i och för sig ganska talande men otympligt. "Spindeln i nätet" är också talande men knappast en lämplig titel. Dessutom får det en att tänka på eldsjälar som sitter på alla kontakter och information själv och inte delar med sig av det. Under projektets gång har vi funnit den engelska titeln "facilitator" som mer lämplig och talande. Det är emellertid inte lätt att göra en bra svensk översättning av detta ord.

En annan gemensam framgångsfaktor är att ha en mötesplats att utgå ifrån som fungerar som ett *fysiskt nav* där olika verksamheter kan samverka. Det underlättar för föreningar att ha en arena där man kan visa upp sina kvaliteter och leder på så vis till ett "ömsesidigt beroende" och därigenom till att företrädare för kommuner och föreningar kommer i ögonhöjd med varandra. Framför allt för nyetablerade föreningar ges det genom den gemensamma mötesplatsen större möjlighet att bli tagen i anspråk för att vara delaktig i skapandet av en god verksamhet.

Lokalfrågan är viktig för föreningar. *Kostnadsfria lokaler* har visat sig vara en framgångsrik åtgärd liksom kostnadsfria aktiviteter för barn och ungdom, särskilt i ekonomiskt utsatta områden.

Att ha en *lokal förankring*, genom att antingen "facilitatorn" eller annan medarbetare har privat anknytning till området, ses också som en fördel i samverkansarbetet. Detta underlättar förtroendefulla relationer mellan framför allt mindre föreningar och engagerade medborgare visavi den kommunala verksamheten. Detta är ett sätt att minska de "höga trösklarna" som identifierats som ett hinder för samverkan.

Förhållningsättet har också konstaterats vara viktigt. Att främja *delaktighet* och att i hög utsträckning ta människor i anspråk är en framgångsfaktor. En kommunal nyckelperson kan i sämsta fall motverka detta genom att själv sitta på alla kontakter och i alla sammanhang göra sig oumbärlig. Men genom att sträva efter delaktighet, släppa lite på kontrollen och visa på förtroende gör att alla inblandade växer och ger förutsättning för det "ömsesidiga beroende" som är viktigt.

En medveten strävan efter "win-win" för alla inblandade leder också till det positiva "ömsesidiga beroendet".

När man skapar *lokala traditioner* ger det också möjlighet för alla goda krafter att samverka praktiskt i positiva sammanhang. Att genomföra en loppmarknad, festival eller julmiddag tillsammans skapar samhörighet, sänker de "höga trösklarna" och leder till "ömsesidigt beroende".

Främja *egenorganisering* bland främst unga ses också som en framgångsfaktor. Framför allt Stenhagen arbetar målmedvetet med detta och menar att vinsterna är stora på både kort och lång sikt. Genom aktiv stöttning från en "facilitator" genomgår ungdomarna en demokratisk process och ser vinsterna i att organisera sig. På längre sikt byggs det upp ett starkt och brett föreningsliv som ger goda förutsättningar för en bra barn- och ungdomsverksamhet.

Sammanfattningsvis, utifrån denna boks exempel, ser receptet för en framgångsrik lokal samverkan mellan föreningar och kommuner kring barn och ungas fritid alltså ut på följande sätt:

- Det kommunala samverkansuppdraget för en lokal mötesplats ska vara tydligt och följas av resurser som möjliggör en "facilitator" med fria händer att utveckla samverkan utifrån lokala förutsättningar. Denne ska ha ett förhållningssätt med delaktighet i fokus och sträva efter jämlika relationer mellan kommun och förening.
- Föreningarnas verksamhet ska underlättas genom kostnadsfria lokaler och förutsättningar att bedriva aktiviteter till låg kostnad eller kostnadsfritt för deltagarna.
- Främja egenorganisering genom stöd och uppmuntran.
- Ta människor och organisationer, nya som väletablerade, i anspråk på ett sätt som innebär ömsesidiga fördelar.
- Skapa och vidmakthåll lokala traditioner att samverka kring.

Staffan Lindqvist
Projektledare 1+3